

Nr 2.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om upphävande av 14 § 5 mom. folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469).

Genom en den 13 januari 1950 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 37, vilken behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

Förordning om upphävande av 14 § 5 mom. folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469).

Härigenom förordnas, att 14 § 5 mom. folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 skall upphöra att gälla med utgången av mars månad 1950; dock skall vad i nämnda moment är stadgat fortfarande äga giltighet med avseende å mantalsskrivning för år 1950 eller tidigare år.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för det framlagda förslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Enligt 13 § 1 mom. folkbokföringsförordningen gäller såsom huvudregel i fråga om rätt kyrkobokföringsort, att envar skall kyrkobokföras i den församling, där han är bosatt. Från denna huvudregel stadgas vissa undantag i 14 § samma förordning. Sålunda föreskrives i 5 mom., att den som för sig, hustru eller minderårigt barn enligt 1 § lagen den 14 juni 1918 om fattigvården av fattigvårdssamhälle åtnjuter full försörjning, som ej är tillfällig, skall kyrkobokföras inom fattigvårdssamhället, samt att motsvarande skall gälla beträffande den som enligt 22 eller 29 § barnavårdslagen den 6 juni 1924 för barn under 16 år åtnjuter försörjning som nyss sagts (den s. k. fattigvårdsregeln).

Beträffande rätt mantalsskrivningsort stadgas i 36 § 1 mom. folkbokföringsförordningen, att fysisk person skall mantalsskrivas i det mantalsskrivningsdistrikt, inom vilket han den 1 november förrättningsåret rätteligen skall vara kyrkobokförd.

Med hänsyn till det samband som sålunda förefinnes mellan stadgandena rörande kyrkobokföringsorten och mantalsskrivningsorten komma de i 14 §

5 mom. angivna undantagsbestämmelserna att gälla jämväl vid mantals-skrivningen.

I en den 10 oktober 1947 dagtecknad, till finansdepartementet inkommen skrivelse har *Gävleborgs läns barnavårdsförbund* hemställt, att 14 § 5 mom. folkbokföringsförordningen måtte upphävas. Såsom motivering härför har förbundet anfört, att detta stadgande kommit att tillämpas icke endast på personer, som varit intagna på försörjningshem, utan även på dem, som i den öppna fattigvården åtnjutit full försörjning eller vilkas barn varit omhändertagna jämlikt 22 eller 29 § barnavårdslagen.

Enligt vad förbundet anfört syntes fattigvårdsregeln icke vara av någon som helst praktisk nytta utan i stället ägnad att skapa irritation bland det därav berörda socialvårdsklientelet och förorsaka merarbete för åtskilliga myndigheter.

Över nämnda framställning ha, efter remiss, utlåtanden avgivits av *kammarrätten, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings och Norrbottens län samt Föreningen Sveriges kronokamrerare och Sveriges häradsskrivareförening*. Vidare har t. f. *presidenten i kammarrätten S. Norrmann* — under hänvisning till vissa kompletterande undersökningar som slutförts efter det att kammarrättens remissutlåtande avgivits — till finansdepartementet inkommit med en promemoria i ärendet.

Förenämnda skrivelse från barnavårdsförbundet ävensom de däröver avgivna remissutlåtandena samt presidenten Norrmans promemoria ha den 26 april 1949 överlämnats till *1949 års folkbokföringssakkunniga* för att tagas i övervägande vid fullgörande av de sakkunnigas uppdrag.

De sakkunniga ha i en den 21 juni 1949 dagtecknad, till Kungl. Maj:t ställd skrivelse framlagt förslag om upphävande av 14 § 5 mom. folkbokföringsförordningen. I samband med upphävandet borde enligt förslaget föreskrivas, att pastor i församling, där någon blivit, utan att vara i församlingen bosatt, i enlighet med 14 § 5 mom. folkbokföringsförordningen kyrkobokförd, skulle taga initiativet till ändring av kyrkobokföringsorten.

Över 1949 års folkbokföringssakkunnigas framställning ha efter remiss utlåtanden avgivits av *socialstyrelsen, pensionsstyrelsen, kammarrätten, statistiska centralbyrån, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Gävleborgs och Norrbottens län, socialvårdskommittén, Svenska socialvårdsförbundet, Föreningen Sveriges kronokamrerare, Sveriges häradsskrivareförening, Allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse, Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund*.

Barnavårdsförbundets och folkbokföringssakkunnigas framställningar ha tillstyrkts eller lämnats utan erinran i samtliga remissutlåtanden, dock har *överståthållarämbetet* i sitt första utlåtande uttalat, att med frågan om fattigvårdsregelns upphävande borde anstå i avvaktan på genomförandet av en socialvårdsreform och verkställandet av en översyn av folkbokföringsväsendet.

Föredragande departementschefen, statsrådet Sköld, har i propositionen uttalat, att anledningen till införandet av fattigvårdsregeln — vilken gällt sedan lång tid tillbaka — icke kunnat med full säkerhet utrönas; i presidenten Norrmans promemoria hade den slutsatsen anförts, att det syntes som om fattigvårdsregeln borde ha avskaffats redan i samband med genomförandet av 1918 års fattigvårdslagstiftning.

Departementschefen har vidare framhållit, att förslag om upphävande av fattigvårdsregeln framlagts av såväl 1936 års uppborrdskommitté som folkbokföringskommittén. Att detta förslag icke genomfördes i samband med folkbokföringsreformen hade berott endast därpå, att det ansetts lämpligt att först avvakta socialvårdskommitténs blivande förslag till lag om socialhjälp.

I propositionen har departementschefen ytterligare anført följande:

»Vid bedömning av frågan huruvida fattigvårdsregeln alltjämt bör bibehållas eller om tidpunkten nu kan anses lämplig att upphäva densamma må till en början understrykas, att denna regel är helt utan betydelse för spörsmålet om förvärv av hemortsrätt enligt lagen om fattigvården; någon ny hemortsrätt kan nämligen icke förvärfvas av den, vilken åtnjuter fattigvård eller barnavård av sådant slag som avses i 14 § 5 mom. folkbokföringsförordningen.

I andra fall ha däremot vissa rättsverkningar knutits till fattigvårdsregeln. Detta är förhållandet exempelvis vid tillämpningen av lagarna om folkpensionering, om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen, om allmänna barnbidrag samt om förskottering av underhållsbidrag till barn.

I den av Gävleborgs läns barnavårdsförbund ingivna framställningen om fattigvårdsregelns upphävande har förbundet närmare behandlat vissa olägenheter som i anledning av sagda regel uppkomma vid tillämpningen av förenämnda författningar. Dessa olägenheter ha understrukits och ytterligare motiverats från remissinstansernas sida.

Ett slopande av fattigvårdsregeln skulle ur åtskilliga synpunkter vara lämpligt. En sådan åtgärd skulle medföra en förenkling av kyrko- och mantalsskrivningsförfarandet med därav föranledd minskning i arbetsbördan för respektive myndigheter. En motsvarande förenkling och arbetsbesparing skulle uppkomma även för vissa andra myndigheter — såsom barnavårdsnämnder och pensionsnämnder — med uppgifter och åligganden som regleras av bestämmelser vilka anknyta till enskilda personers kyrkobokförings- eller mantalsskrivningsort. Vidare skulle fattigvårdsregelns upphävande vara ägnat att åstadkomma en mera rättvis reglering av vissa folkpensionsförmåner och underlätta möjligheterna att erhålla dessa förmåner liksom vissa andra förmåner av socialvårdskaraktär. Samtidigt skulle de svårigheter undanröjas som nu föreligga för av fattigvårdsregeln berörda personer att hos myndighet på bosättningsorten verkställa legala anmälningar, erhålla vissa intyg osv.

I sådana fall, där kommun är skyldig att delta i kostnaderna för sociala

förmåner och denna bidragsskyldighet är beroende av huruvida den bidragsberättigade är mantalsskriven i kommunen eller icke, kan fattigvårdsregelns upphävande komma att medföra, att bidragsskyldigheten övergår på annan kommun. En dylik överflyttning torde emellertid för kommunernas del vara av mycket begränsad ekonomisk räckvidd. Det bör härvid uppmärksammas, att om kommun i visst fall lämnar bidrag till kostnaden för folkpensionering, utgår folkpension av sådan storleksordning, att full försörjning genom fattigvården i regel icke kan anses föreligga; i dylika fall utövar fattigvårdsregeln alltså icke något inflytande på mantalsskrivningen.

De nu föreliggande framställningarna från Gävleborgs läns barnavårdsförbund och 1949 års folkbokföringssakkunniga ha praktiskt taget enhälligt tillstyrkts från remissinstansernas sida. Av vad remissinstanserna anfört må särskilt erinras om att socialvårdskommittén motiverat sin tillstyrkan med att kommittén haft för avsikt att i sitt kommande betänkande med förslag till lag om socialhjälp föreslå fattigvårdsregelns upphävande.

Med hänsyn till vad sålunda anförts synes någon anledning icke längre föreligga att bibehålla den i 14 § 5 mom. folkbokföringsförordningen upptagna fattigvårdsregeln. Jag tillstyrker därför, att nämnda stadgande upphäves.

På sätt folkbokföringssakkunniga föreslagit bör denna författningsändring träda i kraft snarast möjligt, lämpligen den 1 april 1950. Emellertid bör ifrågavarande stadgande fortfarande äga giltighet såvitt angår mantalsskrivning som ägt rum för år 1950 eller för tidigare år.

De erforderliga ändringarna i fråga om kyrkobokföringen torde såvitt möjligt böra genomföras av kyrkobokföringsmyndigheterna själva utan medverkan av de personer som komma att beröras av författningsändringen. Närmare föreskrifter härom torde böra utfärdas av Kungl. Maj:t med stöd av 31 § 1 mom. folkbokföringsförordningen.»

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot det genom propositionen framlagda förslaget och får därför hemställa,
att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 8 februari 1950.

På tredje lagutskottets vägnar:

AKE HOLMBÄCK.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Holmbäck, Carl Edmund Eriksson, Nils Larsson, Hermansson, Werner, Eskilsson, Grym och Ivar Nilzon;

från andra kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Ericsson i Sörsjön, Holm, Åhman, Andersson i Mölndal, Fagerholm, Utbult och Jansson i Aspeboda.
